Latin i nutida svensk dagspress

En studie av tre kategorier artiklar 2016

Kandidatuppsats i latin av Anders Thorén
Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet

Handledare: Arne Jönsson

Innehållsförteckning

Sammanfattning **3**
Inledning **3**
Metoder **4**
Statistiska metoder 4

Resultat **4**
Ledarartiklar
L1 4
L2 7
L3 9
L4 10
L5 13
Sammanfattning ledarartiklar 15

Kulturartiklar
K1 16
K2 18
K3 21
K4 22
K5 25
Sammanfattning kulturartiklar 26

Sportartiklar
S1 26
S2 28
S3 29
S4 31
S5 33
Sammanfattning sportartiklar 34

Jämförelse mellan kategorierna 35

Diskussion **36**

Urval och metodik: Varför tidningsartiklar? 36

Latinska lån med grekisk bakgrund 38

Vad styr användningen av latinska låneord? 38

Appendix **40**

Källmaterial **42**

Litteratur **42**

Förkortningar **42**

Sammanfattning

Skiftande uppgifter har cirkulerat beträffande andelen latinska låneord i nutida svenska. Det är viktigt att definiera om man avser att inkludera eller exkludera ord med grekiskt ursprung eller latinska ord som förmedlats via andra språk, t.ex. tyska och franska. Vidare måste källan definieras eftersom graden av inlåning växlar mellan olika genrer. Denna uppsats utgår från 3 kategorier av vardera 5 tidningsartiklar från *Sydsvenskan*. Den genomsnittliga andelen ord med latinskt ursprung var beträffande huvudord (definierat som substantiv exklusive personnamn, huvudverb, adjektiv och adverb): Ledarartiklar = 24 %, kulturartiklar = 25% och sportartiklar = 10%.
Ordförrådet mätt som andelen olika latinska ord skiljer sig signifikant mellan samtliga kategorier avseende huvudord. Andelen olika latinska ord är störst inom kulturartiklarna (16%), följt av ledarartiklar (12%) och sportartiklar (8%).

Inledning

Språket är ett verktyg för att kommunicera tankar, budskap och beskriva fakta. Olika kulturer och tider ställer därmed specifika krav på ordförrådet. Det cirkulerar uppgifter om att samerna har upp till 300 olika ord för snö. Sant eller inte, bakgrunden är förstås att deras livsbetingelser i hög grad styrs av snön och snöns olika egenskaper. Cicero utvecklade latinet, ursprungligen ett språk för ett herdefolk vid Tibern, för att kunna omfatta den grekiska filosofin och tjäna som lingua franca i ett världsrike. Att fornsvenskan inte räcker som verktyg till vårt eget samhälle idag är uppenbart. Alltså – vi lånar ord, antingen som befintliga, eller som nybildningar. Denna process kan följas språkhistoriskt och är pågående. Vi lånar från grekiskan och från latinet, direkt eller via de romanska dotterspråken. Lånen går ibland i flera led, t.ex latin-fornfranska-franska-engelska-svenska: Se figur 1 i Appendix.

I boken *Latin – Kulturen, historien, språket* förmedlar Tore Janson en språkhistorisk exposé över latinets inflytande i svenskan. Tidiga lån kom via germanernas kontakt med romarriket, t.ex. mynt från *moneta,* vin (*vinum*) eller kittel (*catillus*). Nästa våg kom med de kristna missionärerna på 1000-talet: Kristen (*christianus*), präst, (*presbyter*), skola (*schola*), där latinet förmedlat ursprungliga grekiska ord. På 1300-talet förmedlade Hansan många ord via lågtyskan. Exempel är krona via *Krone* från *corona,* plats via *Platz* från *platea*. Under 1600/1700-talet efter renässans och upplysning hade det internationella utbytet och bildningsnivån i Europa tagit stora steg. Inlåning till svenskan ökade, förmedlat från tyska, och i ökande grad franska. Ett exempel är konkurrera, latinsk rot *concurrere*. I nutid, sedan 1950-talet förmedlas det mesta via engelskan.
Utöver inlåning förekommer direkta nybildningar från latin och grekiska – inte sällan sammansatt från båda språken som television (*tele* gr. = fjärran; vision *visio* lat.= syn). Här är det lätt att känna igen ett lån; lättare än med ordet buss, en förkortning av det latinska ordet *omnibus* = för alla.

Denna uppsats vill åskådliggöra latinets roll i det moderna svenska ordförrådet, såsom den avspeglas i artiklar från dagspressen. De latinska ordformerna presenteras och kommenteras då härledningen inte är uppenbar, men ambitionen är inte att ge en systematisk etymologisk bakgrund, snarare att hjälpa läsaren att förstå låneordens väg in i svenskan.

Metoder

Utgångsmaterialet är artiklar från *Sydsvenskan*. Bearbetning har underlättats av digitala versioner, för vilket jag tackar Sydsvenskans språkvårdare, Ingrid Fredriksson. Varje omgång artiklar (hämtade från en tidning) representerar tre olika kategorier: Ledarartiklar, kulturartiklar och sportartiklar. Strävan har varit att försöka variera ämne och författare inom respektive genre.
Artiklarna redovisas för sig med ord av latinskt ursprung markerade och tabellerade. Andel ord med latinskt ursprung kalkyleras gentemot totalantal ord i respektive artikel. Andelen ord med latinskt ursprung redovisas också i förhållande till antalet huvudord i den svenska artikeln. Huvudord definieras som substantiv exklusive personnamn, huvudverb, adjektiv och adverb.
Som norm för att avgöra om ett svenskt ord har latinskt ursprung har i första hand använts Wessén: *Våra ord- kortfattad etymologisk ordbok*. Vid behov har även *Svensk etymologisk ordbok*, *Svenska akademiens ordbok*, *Svenska akademiens ordlista,* Ahlbergs *Latinsk-svensk ordbo*k och Niermeyer: *Mediae latinitatis lexicon minus* konsulterats. För att räknas krävs att ett svenskt ord –eventuellt via andra språk - ska vara bildat till ett latinskt ord; att vara besläktat med räcker inte. Den latinska ordform som ligger närmast svenskan redovisas i första hand. Till exempel *iuridicus* för juridik, inte *ius* = lag/rätt. Ord som förmedlats via latinet, men har grekiskt ursprung (t.ex. scen, skola) har inte medtagits. Detta kommenteras i diskussionsavsnittet.

Statistiska metoder

Statistisk bearbetning är utförd av Statmind AB, Lund. Variationen av andelen ord med latinskt ursprung inom respektive kategori, homogenitet, är testad med chi^2test. Test av skillnader mellan parvisa grupper är testad med 1: chi^2-test baserat på summan av orden i artiklarna inom grupp, de med och utan latinskt ursprung. Testmetod 2: Wilcoxon- test baserat på skattning av andel latinska ord inom varje artikel. P-värden <0.05 anger statistiskt signifikanta skillnader.

Resultat

Latinska ordformer är understrukna i artiklarna. I tabellerna nedan presenteras ord med latinsk ordform i den ordning de uppträder i artikeln. Inom respektive kategori av artiklar (ex. ledarartiklar) anges varje ord endast en gång, således för nästa artikel endast nytillkomna ord. Varianter på samma ordstam, t.ex form-forma-utformning, betraktas som ett och samma svenska ord om inte sammanhanget är oklart, t.ex klass-klassisk.

Ledarartiklar

L1.
HUVUDLEDARE 2016-09-14
Inte hopplöst för Löfven. Men nu måste han våga.
OBEROENDE LIBERAL
När riksmötet öppnade på tisdagen kunde läget förefalla hopplöst för statsminister Stefan Löfven (S).

Hans regering bygger på två partier, S och MP, som tillsammans har knappt 40 procent av mandaten i riksdagen. Lägg till Vänsterpartiets röster och stödet för Löfven kommer ändå inte upp i mer än drygt 45 procent.
Denna minoritetsregering firar heller inga triumfer i opinionen. Enligt en färsk undersökning från Novus har endast 24 procent av väljarna ett mycket eller ganska stort förtroende för regeringen. Och för Löfven själv? Sedan regeringen tillträdde i oktober 2014 har förtroendet för statsministern sjunkit från 45 till 24 procent.
Dessutom hänger ett mörkt moln ständigt över Stefan Löfvens huvud. Om och när alliansspartierna gör gemensam sak med SD, då är det kört för de rödgröna.
Men när en regeringsförklaring ska läsas upp duger det inte med en dysterkvist, då låter det som om statsministern har all världens makt i sin hand. Så också på tisdagen:
Sverige ska moderniseras, terrorismen övervinnas, skolsystemet bli mer jämlikt och alla ska ha tillgång till naturen. Det mesta denna öppningsdag var fluffiga, välvilliga klyschor. Bland det mest konkreta fanns Löfvens klimatkommentar att ”i Lund byggs en ny spårvagnslinje” och utnämningen av Skolverkets kunniga chef Anna Ekström till ny gymnasie- och kunskapslyftsminister.
Bristen på nyheter speglar risken att regeringen inte kommer att få mycket gjort. Men Löfven bör inte låta hoppet fara. I en sammanställning visar Aftonbladet att den rödgröna regeringen hittills under mandatperioden gjort upp med borgerliga partier i femton större sakfrågor.
Dessutom finns förebilder för stora uppgörelser. En är Ingvar Carlsson, statsminister på 1980- och 1990-talet, också han med en till synes svag ställning.
Under en kaosartad tid tog Carlsson – inte minst internt – strid för den politik han trodde på. Det gav resultat. Det bidrog till att Sverige kunde gå med i EU och Öresundsbron byggas.
Även Löfven måste våga sätta sin maktposition på spel. Han kan utmana neutralitetsnostalgiker, envisa kramare av en genomreglerad hyresmarknad och andra med en cementerad tro på det som kan rubriceras ”svenska modellen”. Det håller inte att tala om ett moderniserat Sverige och sitta fast i dogmer och politisk 1940-talsromantik.
Nu sade Löfven att ”vår säkerhetspolitiska linje ligger fast” – samtidigt som regeringen under året tänker ”söka brett stöd för en nationell säkerhetsstrategi”. Motsägelsefullt, men kanske en öppning.
Ingvar Carlsson visade vägen även på ett annat område. I mitten av 1990-talet bytte han samarbetsparti. Från Vänsterpartiet till Centern, och lyckades därmed bryta blockpolitiken och ett politiskt dödläge. Löfven bör försöka göra något liknande, distansera sig från Jonas Sjöstedts ytterkantsparti och söka fruktbara samarbeten i mitten.
Minns vad Stefan Löfven kallar sin regering. Samarbetsregeringen. Och det är nog inget utslag av ett bisarrt skämtlynne. I årets regeringsförklaring fyllde Löfven på med att ”Sverige ska utvecklas genom samhällsbygge och samarbete”.
Mandatperiodens andra halvlek har börjat. Statsministern måste satsa brett och offensivt. Det räcker inte att tala vitt och brett.

Osignerad

Analys
488 ord totalt. 67 ord med latinsk ordform (varav 25 sammansatta) = 14 %. Antal huvudord 243 = 28 % med latinsk ordform.

Tabell L1.

Ord i artikel	Närmaste latinska ordform	Latinskt ursprungsord	Kommentar
Liberal	Liberalis: värdig fri människa	Liber = fri	Via fr libéral
Stat	Status = ställning	Stare = stå	Det politiska begreppet (svenska staten etc) är samma ord som i betydelsen ställning (t.ex. statare) Fornfr: estat, fr état
Minister	Minister = tjänare/tjänsteman	Minor = mindre	Lat Minister regis: konungens tjänare/underordnade
Regering	Regere = styra		Via lågty
Parti	Pars = del		Via fr Partie: del (menings)grupp
S: Socialdemokrat	Socialis = sällskaplig	Socius: medlem/bunds-förvant/kamrat	Via ty och fr
Procent	Pro centum = för hundra		
Mandat	Mandatum = uppdrag		
Minoritet	Minoritas = litenhet /minoritet	Minor=mindre	Via ty
Triumf	Triumphus = segertåg		
Opinion	Opinio = mening/förmodan		
Novus	Novus = ny		
Oktober	October = månad nr 8	Octo = 8.	Romarnas nyår var ursprungligen 1 mars
Allians	Alligantia = (politisk) allians	Alligare = binda	Via fr alliance
Regeringsförklaring	Clarus = klar		
Modernisera	Modernus = ny/nuvarande	Modo = nu	Via fr moderne
Terrorism	Terrorismus = terrorism	Terror = skräck	Via fr
Natur	Natura = födelse/skapelse/ natur	Nasci = födas	
Chef	Caput = huvud		Via fr chef
Spegla	Speglum = spegel	Speculum = spegel	Via lågty
Internt	Internus = inre/invärtes		
Resultat	Resultatus är perf part av Resultare mlat : Resultare = resultera	Resultare = studsa/ ge eko/uppstå	Via fr résultat
EU Europeiska unionen	Unio = förening/union		

Position	Positio = position		
Neutralitet	Neutralitas = neutralitet	Neuter = ingendera	
Reglera	Regulare = reglera	Regula=regel	fr régler
Marknad	Mercatus = marknad		Tidigt inlån från lat.
Cementerad	Caementum = stenmassa		
Rubricera	Rubrica = röd jord/rödfärg/rubrik	Ruber = röd	Överskriften i senromerska lagar var rödfärgad
Modell	Modulus = mått/måttstock		Via fr modèle
Romantik	Romanice = på romerskt/romanskt sätt	Romanus = romersk	Via fornfr ordet för roman (romanz)
Säkerhet	Securitas = säkerhet/trygghet	Securus = Säker	Se = utan Curus= bekymmer
Linje	Linea = linje		Via ty
Nationell	Natio = födelse/släkt/folkslag	Nasci = födas	fr national
Centern	Centrum = centrum		
Distansera	Distantia = avstånd		Via fr distance
Offensivt	Offensivus = offensiv	Offendere = stöta emot	Via fr offensive

L2.

Signerat. SD-motion rimmar på konspiration. 2016-10-14

Sverigedemokraterna är inte ett riksdagsparti som andra. Vilket vi alla påminns om gång efter annan. Nu senast är det riksdagsledamoten Anna Hagwall (SD) som i en motion föreslår att presstödet avskaffas.

”Hela åttio procent av medierna ägs och kontrolleras av en och samma ägare. Det är inte acceptabelt”, skriver hon.

I ett mejl till Aftonbladet förtydligar Hagwall vilka hon syftar på:

”Låt de små Bonnierska tidningarna i landsorten gå under. Ingen familj, etnisk grupp eller företag skall tillåtas kontrollera mer än fem procent av medierna”.

Med talet om ”etnisk grupp” närmar sig Hagwall antisemitiska konspirationsteorier. Det är långtifrån första gången familjen Bonniers ursprung läggs till grund för spekulationer om judisk mediemakt.

Några enkla påpekanden:

Påståendet att ”åttio procent av medierna ägs och kontrolleras av en och samma ägare” saknar grund i verkligheten. Dessutom äger Bonnierkoncernen inte en endaste landsortstidning.

Ställd inför fakta invänder Hagwall att ”de flesta små tidningar kontrolleras direkt eller indirekt av Bonnier”.

Så fick då Sverigedemokraternas ledning ännu en gång rycka ut och ta avstånd från en av partiets företrädare. Partiet står inte bakom motionen utan ”försvarar en ordning med fri och oberoende media”, heter det.

Visst kan man ha roligt åt Hagwalls stollerier. Men detta är en person som är med och stiftar lagar, en

ledamot i riksdagens skatteutskott, en företrädare för landets tredje största parti, där hon varit andre vice ordförande.
Med andra ord en framträdande politiker som bygger sina förslag på rasistiskt färgade fria fantasier. Då, om inte förr, fastnar skrattet i halsen.

Mats Skogkär

Analys

Totalt 255 ord. 35 med latinsk ordform (varav 5 sammansatta) = 14 %. 137 huvudord varav 26 % med latinsk ordform.

Tabell L2. Nytillkomna latinska ord

Ord i artikel	Närmaste latinska ordform	Latinskt ursprungsord	Kommentar
Signera	Signare = beteckna/märka		Via ty och fr
Motion	Motio = rörelse	Movere = röra	
Konspiration	Conspirare = stämma överens/samverka /sammansvärja sig	Con = med Spirare = andas	
Press	Pressare = trycka/pressa		
Medier	Medium = mitt/medelväg		Via förmedla
Kontrollera	Contra = mot Rotulus = förteckning /pappersrulla		Via fr contre (emot) rôle (register)
Acceptabel	Acceptabilis = acceptabel	Accipere = mottaga	
Skriva	Scribere = skriva		
Familj	Familia = familj/hushåll		
Spekulation	Speculatio = spekulation	Speculari = se sig om/speja	
Koncern	Concernere = avse/angå mlat	Concernere = Sålla ihop/	
Fakta	Factum = något gjort /färdigt/verkligt		
Direkt. Indirekt	Directus = riktad rätt fram		
Ordning	Ordinare = ordna/inrätta		
Person	Persona = ansiktsmask /roll/människa		
Vice	Vice= vice	Vicis = växling	Via ty och fr

L3.

Signerat 2016-1018 Barn ska ha rätt, inte symbol.

Visst finns det ett politiskt symbolvärde. Men det räcker inte som argument för att göra barnkonventionen till svensk lag. Att stärka barns rättigheter måste vara det viktigaste.

När remisstiden nu har gått ut är flera tunga juridiska instanser kritiska till förslaget. JO menar exempelvis att barnkonventionens artiklar är ”alltför allmänt hållna och dess begrepp och principer är föremål för alltför olika tolkningar för att den ska kunna inkorporeras som direkt gällande lag”.

Barnombudsmannen är mer positiv:

”Barnkonventionen har gällt i 26 år och det finns fortfarande allvarliga brister i skyddet av de allra mest utsatta barnen”, säger Fredrik Malmberg till TT.

Eftersom det gällde att få världens länder att enas är barnkonventionen ett resultat av kompromisser. Sverige är folkrättsligt bundet av konventionen, men har genom åren dessutom utformat lagstiftning om barns rätt utifrån dess principer.

Så föreslår också barnrättighetsutredningen flera förändringar utöver konventionen. Det gäller bland annat barns rätt till stöd när de bevittnat våld i familjen och en skärpning när det gäller misshandel av barn.

Det är konkreta förslag till lagändringar som stärker barns rättigheter. Till skillnad från barnkonventionen som i lagform kan riskera att skymma sikten för annat som behöver göras. Dessutom är det oklart vad som händer om det uppstår konflikt med andra lagar och principer, här finns hittills inget tydligt besked

Eftersom barnkonventionen är så pass allmänt hållen är risken att domstolarna lämnas villrådiga när lagen ska tolkas. Politikerna borde tydligare precisera vad som ska regleras och hur det ska göras.

Gärna mer lagstiftning i barnkonventionens andra, men med svensk lags bokstav och utformning.

Ingrid Runsten

Analys

Totalt 266 ord. 31 med latinsk ordform (varav 13 sammansatta) = 12 %. 143 huvudord varav 22 % med latinsk ordform.

Tabell L3. Nytillkomna ord med latinsk ordform

Ord i artikel	Närmaste latinska ordform	Latinskt ursprungsord	Kommentar
Argument	Argumentum =bevis	Arguere = Göra klart/bevisa	
Konvention	Conventio = konvention		
Utforma	Forma = form		
Remiss	Remissa (perf.part.) = översänd	Mittere = sända	fr remise: avlämnande /översändande
Juridisk	Iuridicus = som handhar lagen/rättslig	Ius = lag/rätt Dicere = säga	

Instans	Instantia = enträgenhet/instans	Instare = ansätta	Via ty och fr (enträgen ansökan om ngt)
JO. Justitieombudsmannen	Iustitia = rättvisa	Ius = lag/rätt	
Exempelvis	Exemplum = prov/föredöme		
Artikel	Articulus = led/vändpunkt/avdelning/ artikel	Diminutiv av Artus = led/avdelning/ stycke	
Princip	Principium = början/grundbegrepp		Via ty och fr
Inkorporera	Incorporare = till kropp		
Positiv	Positivus = fastställd/given		
Kompromiss	Compromittere = ge ömsesidigt löfte		
Konkret	Concretus: se ursprung	Perf part av Concrescere = samman-växa /stelna/hårdna	
Konflikt	Conflictus = sammanstötning		
Precisera/precis	Praecise = precis (mlat)	Praecisus = avhuggen/avskuren	Via fr précis: (noggrant bestämma)

L4.

Huvudledare 2016-10-26

Militärt är det ingen stor förändring, men symboliskt desto större. I januari nästa år stationerar USA 330 marinkårssoldater i Norge. Det innebär ett nytt kapitel i norsk försvarspolitik.
Norge var med och grundade försvarsalliansen Nato 1949. Sedan dess har det hetat att utländska soldater inte får vara fast stationerade på norsk mark i fredstid. Så är det fortfarande, försäkrar norske försvarsministern Ine Eriksen Søreide i Aftenposten. Det handlar inte om någon fast bas och styrkorna ska rotera, menar hon.
Det framstår som om den gamla principen snarare rundas än hålls, vilket inte välkomnas av alla.
"Sammantaget skickar det här olyckliga signaler österut", säger en pensionerad kommendörkapten till norska public service-bolaget NRK.
Samtidigt är det tydligt att det hela sker till följd av alla olyckliga signaler från öst.
"Varje vecka finner Rysslands president Vladimir Putin nya sätt att skrämma världen", konstaterar The Economist.

På sistone har han placerat ett robotsystem med kärnvapenkapacitet vid Östersjön, i enklaven Kaliningrad, och låtit stora hangarfartyg passera genom Engelska kanalen. Provokationer och maktdemonstrationer har avlöst varandra sedan den ryska annekteringen av Krim med påföljande smygkrigföring i östra Ukraina. EU och USA har i sin tur riktat sanktioner mot Ryssland och stramat åt dem ytterligare i flera omgångar.
Ett ryskt FN-sändebud beskriver nu relationerna mellan USA och Ryssland som de mest spända på 40 år. I det läget är stationeringen av amerikanska marinkårssoldater i Norge ett olycksbådande tecken i tiden.
Risken bör inte överdrivas för att spänningarna övergår i något slags väpnad konflikt, men det är ett scenario som måste tas med i den försvarspolitiska planeringen. Sverige har börjat så smått med det tänkandet, bland annat genom att skynda på återmilitariseringen av Gotland. Men det rör sig om upprustning från en mycket låg nivå och regeringen verkar tidvis märkligt obekymrad. Nyheten om de ryska robotarna i Kaliningrad tycktes statsminister Stefan Löfven (S) ta med en axelryckning.
"Vi har sett över tid att det säkerhetspolitiska läget har försämrats och det har vi gett uttryck för", sade han i en TT-kommentar.
Löfven hänvisade till fördjupningen av landets militära samarbeten. Sverige står nu så nära Nato det rimligtvis går att komma utan ett medlemskap, men omfattas inte av några ömsesidiga försvarsförpliktelser. I den mån Sverige erbjuds något skydd, så är det på informella grunder och dessa kan bli ännu lösare i den närmaste framtiden.
Donald Trump hotar att, om han vinner USA:s presidentval, enbart försvara Natoländer som bidrar tillräckligt till det gemensamma försvaret. Och en jämnare fördelning av kostnaderna inom försvarsalliansen lär vänta även vid en seger för Hillary Clinton. Mot den bakgrunden öppnade Tyskland nyligen för en rejäl ökning av försvarsbudgeten.
I detta läge borde det även i svensk politik tas initiativ till fördjupade diskussioner. Om Nato. Om försvarsbudgeten. Och om förmågan att försvara landet.

Osignerad

Analys
Totalt 456 ord. 56 med latinsk ordform (varav 24 sammansatta) = 12 %. 243 huvudord = 23 % med latinsk ordform.

Tabell L4. Nytillkomna ord med latinsk ordform

Ord i artikel	Närmaste latinska ordform	Latinskt ursprungsord	Kommentar
Militärt	Militaris = krigs-	Miles = soldat	Via fr militaire
Januari	Ianuarius= januari	Ianus	Av guden Janus, som blickar både framåt och bakåt
Stationera	Stationis (gen) = där någon står/plats	Stare = stå	Via ty
Marinkårs soldater	Marinus = havs- Corpus = kropp/samfund Solidus = guldmynt (som sold)		Via fr corps Via ital soldato och ty, fr

Kapitel	Capitulum = litet huvud/ huvudstycke/avdelning		
NATO North Atlantic Treaty Organization	Atlanticus = Atlantisk Tractatus = behandling Organizare = Organisera		
Aftenposten	Posita = ställd		Ital Posta: skjutshåll/brevpost. Via fr poste
Rotera	Rotare = rotera	Rota = hjul	
Signal	Signale = signal		Via fr
Pensionerad	Pensio = pension mlat	Pensio = vägning/betal-ning	Via fr pension
Kommendörkap-ten	Commandare = anförtro (mlat stavning) Capitaneus = befälhavare	Con = med Mandare = anförtro Caput = huvud	fr commandeur fr capitaine
Public service	Publicus = allmän Servitium = slavtjänst		
President	Praesidens (pres part) = framförsittande		Via fr président
Konstatera	Constat = det är ett faktum		
Kapacitet	Capacitas = duglighet		Via fr capacité
Enklav	Inclavare = tillstänga	Clavis = nyckel	Via fr enclaver: innesluta
Hangarfartyg	Angarium = hästskosmedja		Via fr hangar: vagnslider
Passera	Passus = steg		Via fr passer: gå (förbi)
Kanal	Canalis = ränna/avloppsrör		
Provokation	Provocatio = locka till brott	Provocare = framkalla	Via ty och fr
Demonstration	Demonstrare = framställa/förklara		
Annektering	Annectere = fästa vid/förena med	Ad = till Nectere = knyta	
Sanktion	Sanctio = fastställande /straffbestämmelse		
Relation	Relatio = relation		Via fr relation
Planering	Planus = platt/jämn		Via överförd betydelse: Utveckling av 2 plan i en byggnad: Planlägga/ordna/för bereda
Nivå	Libella = vattenpass		Via fr livel-nivel-niveau

Kommentar	Commentarium = kommentar		
Informell	In + Formalis = formlig	Forma = form	Via fr
Kostnad	Constare = bestå/kosta		Via ty costare
Initiativ	Initium = början		Via fr initiative
Diskussion	Discussio. (Discutere = skaka isär/undersöka/pröva)		Via fr discussion

L5
Huvudledare 2016-11-11.
Peka inte finger åt Trumps USA. Gör Sverige bättre.
Risken är att svenskarna inbillar sig att Trump inte finns i Sverige. Men i någon mening är han redan här.
Inte i form av den fysiska personen, naturligtvis, Donald Trump himself bor i USA. Och någon riktigt framgångsrik storflabbad sexist, rasist och mobbare har svensk politik tack och lov inte upplevt, ännu.
Men populismen finns här. Och den är på uppgång.
Även i Sverige känns denna blåbruna populism igen på föraktet för ”etablissemanget”. Den känns igen på skallet mot mångfald, tolerans, öppenhet, liberalism och frihandel. När Sverige visar generositet mot flyktingar beskylls hela landet för naivitet, ibland för förräderi. Obehagligt, absolut. Så vad göra?
Det räcker inte att upprepa att siffror pekar åt rätt håll. Att det går bra för Sverige. Som den borgerliga alliansregeringen gjorde i valet 2014. Eller som statsminister Stefan Löfven (S) gör nu.
Alltför många människor upplever något annat. Att samhället på alltför många områden abdikerar, eller, som det heter i modernt språkbruk, inte levererar.
Alltför många är besvikna på verklighetens välfärd, på verklighetens trygghet.
Det är inte särskilt konstigt.
Till åtskilliga svenskars vardag hör stökiga skolor med fallande resultat. Försenade tåg i de nedfallna kontaktledningarnas tidevarv. En poliskår som saknar spaningsuppslag. Illa städade sjukhus. Bostäder som aldrig blir byggda. Osäkra anställningar. Ett militärt försvar som är lika ihåligt som argumentet att Sverige haft fred i tvåhundra år. Bredband som inte räcker ut på landsbygden. En vård och omsorg som inte kan nås för tillfället.
Politikerna kan göra som Hillary Clinton och hävda att motståndarens väljarskara består av ett antal sorgliga existenser. Men en sådan attityd går inte hem.
De rödgröna och alliansspartierna behöver uppdatera berättelsen om Sverige. En vision. Framtidstro.
Det räcker dock inte. I botten måste ligga konkreta politiska förslag i sakfrågor, följda av handlingskraft. Kort sagt, en benhård vilja att förbättra medborgarnas vardagliga liv.
Kavla upp ärmarna och kör. Finns inte en politisk majoritet, så skapa en – över blockgränsen. Bygg en skola på kunskap och studiero. Se till att polisen rycker upp sig och rycker ut. Forma en framtidstro även på mindre orter. Få fart på bostadsbyggandet, om så heliga kor måste slaktas. Stärk försvaret, det behövs både med och utan Nato. Fixa järnvägsunderhållet och plocka bort frustrerande gränskontroller. Gör vården och omsorgen tillgänglig.

Framför allt, ta människors oro på allvar.
Historien har inte tagit slut. Den liberala, västerländska demokratin har inte slutgiltigt segrat.
Men berättelsen om varför den är så överlägsen har tystnat.
Den stora utmaningen just nu är den populism som griper kring sig i hela västvärlden.
Ett problem är att denna hårda match kan komma att spelas på bortaplan, på nationalisternas planhalva där invandring, identitet och synen på nationen är de tyngsta samhällsfrågorna.
Nu kan Jimmie Åkesson (SD) stå där i Aktuelltstudion och lugnt tala om USA-valet som ”ett rejält slag mot etablissemanget, mot den politiska eliten, den mediala eliten, den kulturella eliten”. Åkesson beklagade visserligen att det är just den obalanserade Trump som i USA får kanalisera dessa folkliga strömningar, men menar att ilskan är förståelig.
Han gör sig till talesman för "folket" och det sunda förnuftet. Populismens kärna.
Medan de etablerade partierna förpassas till "etablissemanget".
Det oroande med Trumps valseger är att gränser för vad som kan sägas förflyttas.
Fördämningar brister när en person som uttrycker sig sexistiskt och rasistiskt, som mobbar och skrämmer människor, kan väljas till ledare för den fria världen.
När det som varit otänkbart blir det nya normala.
Men det är inte läge för etablerade svenska politiker att peka finger åt president Trumps USA.
Långtifrån allt är frid och fröjd i den fjällhöga nord.

Osignerad

Analys
Totalt 599 ord. 72 med latinsk ordform (varav 16 sammansatta) = 12 %. 336 huvudord = 21 % med latinsk ordform.

Tabell L5. Nytillkomna ord med latinsk ordform

Ord i artikel	Närmaste latinska ordform	Latinskt ursprungsord	Kommentar
USA United States of America	Unio = förening Status = ställning/stat		
Sexist	Sexus = kön		
Mobbare	Mobile = den obeständiga/opålitliga hopen (mobb)	Mobilis = rörlig	
Populism	Populatio = pöbel	Populus = folk/hop	
Etablissemang (etablera)	Stabilire = göra stadig	Stare = stå	Via fr établir, établissement
Tolerans	Tolerare = bära/fördraga		Via fr tolérance
Generositet	Generositas = högsinthet	Generosus = ädel/högsinnad	
Naivitet	Nativitas = födelse/öppenhjärtighet	Natus = födelse	Via fr naïvité: enfald
Absolut	Absolutus (perf part) av ab solvere = lösgöra/fullgöra		
Siffra	Ciphra = siffra		
Abdikera	Abdicare = frånsäga sig		

Leverera	Liberare = befria/lossa (gods)	Liber = fri	
Kontakt	Contactus = beröring	Contingere = beröra	
Poliskår	Corpus = kropp/samfund		Via fr police (ursprung grekiska) Via fr corps: kår
Existens	Existentia = tillvaro/existens	Existere = träda fram/visa sig/existera	Via fr existence
Attityd	Aptitudo = lämplighet		Via fr attitude
Uppdatera	Datum (perf part) = given	Dare = ge	Ex. …brev: ”givet å Stockholms slott…”
Vision	Visio = vision	Videre = se	
Studiero	Studium = utbildnings-anstalt (mlat)	Studium = strävan/iver	
Fixa	Fixus = fast	Figere = fästa	Via eng?
Frustrerande	Frustra = förgäves		Via eng.
Just	Iustus = laglig/riktig	Ius = lag/rätt	Via ty just och fr juste
Bortaplan	Planus = platt		
Identitet	Identitas = identitet	Idem = densamme	Via fr identité
Aktuelltstudion	Actualis = aktuell Studium = studierum (mlat)	Studium = strävan/iver	Aktuell via ty Studio via ty, eng.
Elit	Eligere = utvälja		fr élite
Obalanserad	Bilancia = vågskål	Bilanx = våg (med 2 vågskålar)	Via fr balance
Förpassas	Passus = steg		Förpassa: Utfärda respass/tillåtelse att *passera* = gå förbi
Normal	Normalis = regelrätt		

Sammanfattning ledarartiklar

I genomsnitt är andelen ord med latinsk ordform i ledarartiklarna 13 % av totalantalet ord och 24 % av huvudorden, med påfallande liten variation mellan ledarartiklarna: Homogenitetstest: $p = 0.461$.

Dessa frekvenssiffror inkluderar ju även upprepningar av samma ord inom respektive artikel. En annan variabel är det totala ordförrådet inom respektive kategori, dvs mängden olika ord med latinskt ursprung i förhållande till totalantalet ord respektive antalet huvudord. Det totala antalet olika ord med latinsk ordform är 128, motsvarande 6 % av totalantalet ord i ledarartiklarna och 12 % av huvudorden.

Kulturartiklar

K1.
IDENTITETSPOLITIK 2016-09-16
En samtid smittad av identitetssjukan.
När hyllandet av en gruppidentitet kolliderar med universella värden får vi problem. Att se sig själv i andra är en demokratisk förutsättning, skriver Fredrik Ekelund.

I en allt mer globaliserad värld där gamla, nationella olikheter tenderar att plånas ut, marknader flyter ihop och migration och turism gör världen mindre, har frågan om vår identitet åter blivit central, som om det globala, så nära nu, måste balanseras med kärleken till det lokala, ”autentiska”: mikrobryggerier med öl från just min ort, en allt starkare kärlek till just mitt allsvenska lag, dialektens allt starkare ställning i offentligheten eller uttryck som t-shirten jag fick av ett av mina barn för ett tag sedan med texten ”Jag är från Malmö”, omöjlig för trettio år sedan.
På den nivån är identitet dock bara en rikedom, sådant som gör orter och samhällen kulturellt intressanta. Problemen börjar när hyllandet av en gruppidentitet kolliderar med universella värden, som jämställdhet, till exempel. Det är just därför som extremhögerns överdrivna hyllande av nationell identitet och islamismens av en religiös dito är så farliga, grenar som de är på samma essentialistiska träd.
Jag tänker på sådant när jag läser om islamisten Rashid Musas planerade föreläsning på ABF i Stockholm den 19 september. Den annonserades på Facebook som ett anförande om ”rasifiering” och ”islamofobi” och mot slutet av inbjudan gjordes det tydligt vilka som var välkomna: ”OBS! Evenemanget är separatistiskt för rasifierade”, det vill säga bara för icke-vita. Att SSU stod bakom denna inbjudan är naturligtvis en skandal och borde ha föranlett Löfven att ryta till. Så har dock inte skett, märkligt nog.
Delar av vänstern gör nu självmål på självmål när den driver identitetspolitiken till sin spets, kastar upplysningen överbord och låter kompetens och kunskap stå tillbaka för kön och hudfärg. Det kommer sannolikt att straffa sig i det långa loppet, men också i det korta, politiska, ty sådant här är godis för SD.
Nu har SSU dessutom fått stöd från oväntat – men i sakfrågan logiskt – håll: på den rasistiska bloggen Motgift, där man tycker att det socialdemokratiska ungdomsförbundet agerat föredömligt i sin vilja att skilja ”raserna” åt.
Identitet, alltså, detta ständiga, tänker jag och får Håkan Lindgrens essä i nättidskriften Respons i tankarna, en uppgörelse med det kollektiva identitetsbegrepp som förgiftar debatten så just nu. Lindgren gör en historisk exposé med början i den engelska Bill of Rights-lagen från 1689, där ingenting om jämställdhet eller universella värderingar nämndes.
Hundra år senare var situationen annorlunda, i USA såväl som i Frankrike, med krav på jämställdhet och universella värderingar. Vad hade då hänt under denna tid, enligt Lindgren? Jo, folk hade börjat läsa romaner. Bland annat Rousseaus "Julie", där författaren överskred könsgränsen med resultatet att alla, kvinnor som män, rördes av Julies öde; det blev plötsligt möjligt att identifiera sig med sådana som inte var som en själv, ett stort steg framåt för människan.

På nattduksbordet ligger just nu Gustave Flauberts ”Madame Bovary”. Och kanske gick Flaubert ännu längre än Rousseau, tänker jag, åtminstone att döma av det mest kända citatet från honom, om Emma, romanens huvudperson: ”Madame Bovary, c’est moi.”
De orden hade han, sannolikt, fått äta upp många gånger om i en identitetssjuk tid som vår.
Fredrik Ekelund.

Analys
Totalt 532 ord. 65 med latinsk ordform (varav 12 sammansatta) = 12 %. Totalt 247 huvudordord = 26 % med latinsk ordform.

Tabell K1. Nytillkomna ord med latinsk ordform

Ord i artikel	**Närmaste latinska ordform**	**Latinskt ursprungsord**	**Kommentar**
Identitet	Identitas = identitet	Idem = densamme	Via fr identité
Kollidera	Collidere = stöta tillsamman		
Universell	Universalis = allmän	Universus = hel	Ordagrant: riktad mot en enda punkt
Skriva	Scribere = skriva		
Globaliserad	Globus = klot		
Nationell	Natio = födelse/släkt /folkslag	Nasci = födas	fr national
Tendera	Tendere = sträcka (ut)		
Marknad	Mercatus = marknad		
Migration	Migratio = utvandring		
Central	Centralis = central	Centrum = centrum	
Balansera	Bilancia = vågskål	Bilanx = våg (med 2 vågskålar)	fr balance
Lokal	Localis (adj) = lokal	Locus = plats/ställe	
Autentisk	Autenticus = äkta		
Just	Iustus = laglig/rättvis	Ius = lag/rätt	Via ty just och fr juste
Text	Textus = text (mlat)	Textus = vävnad/samman-hang	
Nivå	Libella = vattenpass		Via fr livel-nivel-niveau
Kulturell	Cultura = odling		
Intressant	Interesse = vara emellan/vara av vikt/angå	Inter = mellan Esse = vara	ty interesse fr interessant
Exempel	Exemplum = prov/föredöme/mönster		
Extrem	Extremus = ytterst		
Religiös	Religiosus = gudfruktig		Via ty och fr
Dito	Dictum = sagt		Via ital (detto) och fr dito-dit

Essentialistisk	Essentia = väsen/väsentliga beståndsdelar. Essentialis = essentiell	Esse = vara	
Planera	Planus = platt/jämn		Via överförd betydelse: Utveckling av 2 plan i en byggnad: Planlägga/ordna /förbereda
September	September = 7:e månaden	Septem = 7	Romarnas nyår var ursprungligen 1 mars
Annonsera	Adnuntiare = förkunna		Via fr annoncer
OBS!	Observare = ge akt på		
Evenemang	Evenire = ske		Via fr evenement
Separatistisk	Separare = avskilja		
SSU: Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund	Socialis = sällskaplig	Socius = medlem/bunds-förvant	Via ty och fr
Kompetens	Competentia = kompetens		Via ty
Agera	Agere = driva/sätta i rörelse		
Essä	Exagium = prov/försök		Via fr essai
Respons	Responsio = svar		
Kollektiv	Collectivus = kollektiv		
Exposé	Exponere = exponera/ Ställa ut	Ex = ut Ponere = ställa	Via fr exposé: översikt
Situation	Situs = läge		Via fr situation
Roman	Romanice = på romerskt/romanskt sätt		Via fornfr ordet för roman (romanz)
Resultat	Resultatus är perf part av Resultare mlat : Resultare = resultera	Resultare = studsa/ ge eko/uppstå	Via fr résultat
Identifiera	Identicus = identisk	Idem = densamme	Utvecklat till betydelsen likställa/säkert igenkänna
Citat	Citare = sätta i rörelse/framkalla/åberopa		

K2.

Recension. Slagfärdig Johansson 2016-10-14

Nanna Johansson hör till de konstnärligt flerspråkiga. Många har säkert läst hennes brutalt roliga album: "Hur man botar en feminist" eller "Välkommen till din psykos". Dessutom hörs hon i Lilla

Drevet, Aftonbladets podd.
Rolig och slagfärdig är hon även här i novellsamlingen "Paradise". Johansson äger förmågan att stanna tiden, beskriva en person i en enda mening, hon har avlyssnat sådant man säger på en sliten kinakrog, eller mellan konkurrensstinna debattörer och politiker under Almedalsveckan. Eller hur två råbarkade systrar fullständigt dömer ut en kille som säger ”individer” om insekter.
Det är just incidenter som är det bärande temat. Pinsamheter människor emellan, Tourettes syndrom vid middagsborden, hämnd, sabotage. I centrum står gurleska? (*sannolikt burleska*) flickor. Just det faktum att de förefaller ofarliga är deras främsta vapen.
Idén att skriva in kvinnor i manligt kodade typer har hon prövat tidigare. Här – i novellerna – gestaltar hon maffioson, pyromanen, utpressaren. Och de känslomässigt funktionshindrade som inte förmår avläsa umgängeskoder. De som vänder ilskan utåt i stället för att flickigt kvida inåt. Kvinnorna har en befriande underutvecklad skamkänsla, bryr sig inte om ifall de beter sig sluskigt på krogen eller sitter som tredje hjulet under cykeln på påfluget besök hos expojkvännen. Hon biter sig kvar långt efter läggdags, som om hon därmed besudlade hans småbarnsfamiljelyckliga hem.
Aggressiviteten är förlösande och påminner om Tove Folkessons "Kalmars jägarinnor", Linn Bursells "Allt som är" eller Eija Hetekivi Olssons "Miira".
Ibland ligger vetskapen om att författaren är serieskapare som ett raster i läsningen. Det går inte att låta bli att tänka om just den här incidenten skulle komma mer till sin rätt i en tecknad ruta? Ett par gånger serveras incidenterna som byggklossar.
När Johansson avslutar drämmer hon ofta till med en dråplig punchline. Allt fixat och färdigt. Därför tycker jag särskilt om "De obehagliga" där tre ungdomskompisar har en återträff. Vad har hänt med järngänget som höll gymnasieskolan i skräck? Har de andra två bytt skinn och mesat till sig? Gaddar de ihop sig mot mig? Vart tog vår lojalitetspakt vägen?
Här finns en tvetydig nerv, en känslighet som rör vid en ensamhetens avgrund. Är berättarjaget psykiskt sjuk? Ett abrupt och öppet slut får berättelsen att ringla vidare i läsarens huvud.
Jag är redan nyfiken på Nanna Johanssons nästa skönlitterära verk.
Anneli Jordahl

Analys
Totalt 377 ord. 36 med latinsk ordform (varav 9 sammansatta) =10 %. 192 huvudord = 19 % med latinsk ordform.

Tabell K2. Nytillkomna ord med latinsk ordform.

Ord i artikel	Närmaste latinska ordform	Latinskt ursprungsord	Kommentar
Recension	Recensio = noggrann genomgång		Via fr
Säker	Securus = säker		Lågty seker
Brutal	Brutalis = brutal	Brutus = tung/ känslolös	fr brutal
Album	Album = det vita (pergamentet)		Via ty album
Feminist	Femina = kvinna		

Novell	Novellus = ny	Novus = ny	fr nouvelle
Person	Persona = mask/roll/människa		
Konkurrens	Concurrentia = Konkurrens	Concurrere = löpa tillsammans sammandrabba	fr concurrence
Individ	Individus = odelbar		
Insekt	Insectum = Ngt med inskärning/insekt		
Incident	Incidentem (ack) = inträffande	Incidere = inträffa	
Centrum	Centrum = medel-punkt		
Burlesk	Burrula = skämt	Burra = flockull	fr burlesque
Faktum	Factum = ngt gjort/verkligt		
Kodad	Codex = bok		
Funktion	Functio = funktion		
Ex-(pojkvän)	Ex = före/ur		
Familj	Familia = familj /hushåll		
Aggressivitet	Aggressus = våld	Aggredi = angripa	
Serie	Series = rad/följd		
Raster	Raster = kratta/hacka		Förse med parallella linjer
Servera	Servire = vara slav/ tjäna		
Fixa	Fixus = fast	Figere = fästa	Via eng?
Ungdoms<u>kompisar</u> (kompanjoner)	Companio = kamrat	Con = med Panis = bröd	Kompani: sällskap/bolag/truppavdelning. Egentligen matlag.
Lojalitet	Legalis =laglig	Lex = lag	
Pakt	Pactum = avtal /villkor	Pacisci = avtala	
Nerv	Nervus = nerv/sena		
Abrupt	Abruptus = abrupt perf part	Ab ruptus = tvärt avbruten	
Litterär	Litteratura = skriftsystem/ bokväsen	Littera = bokstäver /skrift	Via fr littéraire

K3.

Recension. Serier. Ödmjuk anka! 2016-10-18

Man kan tröttna på Arne Anka. På sarkasmen och spritromantiken. På den där stundtals överarbetade cynismen som varit denna ikoniska serieankas livsluft i mer än trettio år. Det är som en alltför stor påse lösgodis. Man blir snabbt upprymd men snart rätt mätt.

Men så kommer Charlie Christensens nya Arne Anka-album, ”Mentala selfies” (Kartago) och man måste ta tillbaka allt man sagt.

Albumet består till två tredjedelar av en lång serie med titeln "Anförande kring den mänskliga värdigheten" och den är verkligen något alldeles speciellt. Kring en ganska komplex berättarstruktur som rör sig i tid och rum bygger Christensen ett prövande resonemang om terrorism, yttrandefrihet och religionens förtryckande mekanismer.

Arne Anka rör sig genom samtiden, från attentatet mot Charlie Hebdo i januari 2015 och framåt, genom terrordåd och rädsla och vanmakt och alla den galna tidens alltmer snåriga diskussioner. Samtidigt pågår en annan berättelse, om Machiavelli och da Vinci och den katolska kyrkans våldsamma maktutövande i det sena 1400-talets Florens. Och allt knyts samman. Värdsliga makter ställs mot frihetssträvan. Religionens anspråk på det rätta ställs mot individens egen moraluppfattning.

Framförallt är det inte den cyniska och allvetande ankan som dominerar här. Det är en Arne Anka som är tvivlande och resonerande, ja... till och med nästan nyanserad!

Det är läge för ett utropstecken där. Så galen är alltså den här tiden att den har gjort självaste Arne Anka ödmjuk.

Patrik Svensson

Analys

Totalt 234 ord. 27 med latinsk ordform (varav 4 sammansatta) = 12 %. 111 huvudord = 24 % med latinsk ordform.

Tabell K3. Nytillkomna ord med latinsk ordform

Ord i artikel	Närmaste latinska ordform	Latinskt ursprungsord	Kommentar
Sprit	Spiritus = flyktig essens (mlat)	Spiritus = ande.	
Romantik	Romanus = romersk		Via fornfr. Romanz: riddarroman
Mental	Mentalis = själslig	Mens = själ/sinne	
Kartago	Carthago		Roms huvudfiende
Titel	Titulus = överskrift/titel		
Speciell	Specialis = särskild		Via ty
Komplex	Complexus = omfattning/sammanhang	Complector = omfatta	Deponensverb

Struktur	Structura = uppstaplande/byggande /ordbyggnad/byggn.struktur	Struere = ordna/upp-bygga	Jämför konstruera
Resonemang	Ratio = beräkning/eftertanke		fr. raison: förnuft. raisonner: begrunda
Terrorism	Terror = skräck		
Attentat	Attentare = angripa		
Januari	Ianuarius = januari	Ianus	Av guden Janus, som blickar både framåt och bakåt
Diskussion	Discutere = skaka isär/undersöka/pröva		Via fr discuter
Katolsk	Catholicus = katolsk		
Moral	Moralis (adj.) = enligt sed	Mos (gen. moris) = sed	
Dominera	Dominari = härska	Dominus = herre	
Nyanserad (enligt Wessén)	Mutare = byta/ändra		Via fornfr muance till fr nuance: nyans
Nyanserad (Enligt SAOB)	Nuba = moln/skugga (mlat)	Nubes = moln	fr nuance: nyans

K4.

Familjepjäs. Klas Klättermus återkomst är underhållning för stunden. 2016-10-26

I över sextio år har Klas Klättermus varit en älskad gestalt för generationer av barn. Inte minst sångerna har satt sig i det kollektiva medvetandet och mitt eget exemplar av boken är lagat med tre sorters tejp i ryggen. Läst och tummat och hoplappat, först av mig och sedan av mina barn som fortfarande har glädje av djuren i Hackebackeskogen.

När jag läser berättelsen igen känner jag tydligt smaken av moralkaka på tungan. Så var det heller ingen tillfällighet att Sveriges Sparbanker 1956 kidnappade den då purfärska gestalten och gjorde honom till huvudperson i en film om flit och sparsamhet. I en tid när många ivrar för sex timmars arbetsdag och bankerna inte nödvändigtvis associeras med den högsta moralen känns just detta budskap lätt bedagat.

Hellre är det i scenversion vi återser Klas Klättermus numera. Som på Nöjesteatern i Malmö, där en uppsättning från 1994 har återupplivats i lätt reviderad form, med delvis nya skådespelare i rollerna. Sofie Lindberg, som tidigare spelade huvudrollen som Klas, står denna gång för regin medan hennes man Anders Aldgård lämnat rollen som regissör för en insats som Jösse Bagare.

Musikalen bygger i sin tur på en originaluppsättning från 1967 och för kostymerna då som nu står den legendariske kostymören Svenbörje Gaborn. Så är det också en påtagligt gammaldags föreställning som ges, från den målade fonden till gestalternas tilltufsade öron och klassiskt skojiga kläder, som mycket riktigt ser ut att ha legat nerpackade ett tag i väntan på denna nypremiär.

Intrycket av familjeföreställning förstärks av rollistan, där Aldgård representeras av ytterligare två döttrar, medan producenten Julius Malmströms dotter Ellen Malmström ses i huvudrollen som Klas Klättermus. Liksom i fjolårets nypremiär av ”Pippi kommer till stan” gör hon titelrollen med liv och driv från första start. Mimiken och gesterna går igen och porträttet är charmigt och festligt om än inte särskilt varierat.
Av bokens finurliga språk och fina teckningar har blivit en påtagligt enklare historia, gestaltad med bred pensel och grövre medel. Med återkommande frågor och blinkningar och klassisk komik involveras den unga publiken i dramatiken och det är långt ifrån originellt men det fungerar och barnen skrattar unisont i den popcornsdoftande salongen.
En lätt modernisering på ytan har gjorts, där Räven betalar med Swish och Bamsefar avslutar festen med att ta en selfie. I övrigt är allt just som det var. Barnteater rakt upp och ner utan andra ambitioner än att upprepa ett vinnande recept och underhålla för stunden.
Boel Gerell

Analys
413 ord totalt. 50 med latinsk ordform (varav 11 sammansatta) = 12 %. 205 huvudord ger 24 % med latinsk ordform.

Tabell K4. Nytillkomna ord med latinsk ordform

Ord i artikel	**Närmaste latinska ordform**	**Latinskt ursprungsord**	**Kommentar**
Generation	Generatio = födande/släktled	Generare = föda/ alstra/skapa	
Kollektiv	Collectivus = kollektiv	Colligere = samla ihop	
Exemplar	Exemplarium = exemplar	Exemplum = Exempel/avskrift	
Sort	Sors = lott		Via fr sorte: sort/slag
Pur	Purus = ren/oblandad		
Person	Persona = ansiktsmask/roll/ människa		
Associera	Associare = göra till medlem /bundsförvant	Socius = kamrat /bundsförvant	
Scenversion	Versio = översättning (eg. vändning)		(Scen: grek.urspr) Via fr version
Revidera	Revidere = noggrant genomse		
Form	Forma = form		
Roll	Rotulus = litet hjul		Via fr rôle. Samma ord som rulle och egentl syftande på den pappersrulle på vilken de för en

			viss skådespelare bestämda replikerna upptecknats
Regi/Regissör	Regere = styra		Via fr régie
Musikal	Musica = musik		Via ty, fr, eng
Original	Originalis = ursprunglig		Via ty och fr
Kostym/kostymör	Consuetudo = sed/bruk		Via fr costume
Legendarisk	Legenda = legend	Gerundiv av Legere = läsa: som bör läsas	Via ty legendarisch
Fond	Fundus = botten		Via fr fond: bakgrund
Klassisk	Classicus = tillhörande första medborgarklassen		Via ty och fr
Premiär	Primus = först		Via fr première
Representera	Repraesentare = framställa som närvarande		
Producent/producera	Producere = framföra		Lat productum: det frambragta (produkt)
Gest	Gestus = åtbörd		Fr geste
Porträtt	Protrahere = släpa fram		Via fr portrait: perf part av portraire: framställa
Charmig/charm	Carmen = (troll)sång		fr charme
Variera	Variare = vara brokig/ förändras		
Pensel	Penicillium = pensel		
Involvera	Involvere = inhölja/inveckla		
Publik	Publicum = publik	Substantivering av Publicus = allmän	
Unison	Unisonus = likaljudande		
Modernisering	Modernus = ny/nuvarande	Modus = ny	fr moderne
Fest	Festum = fest		
Ambition	Ambitio = kringgående	Ambulare = Vandra/ströva omkring	Ämbetskandidater gick runt för att värva röster
Recept	Receptum = recept	perf part av Recipere = mottaga	Apotekaren mottar förskrivning från läkare

K5.

På plats. Jag är den andre. 2016-11-11

Kvällen för det första Moderna talks stod allt ännu och vägde. Medan snön lindrade det tilltagande mörkret utanför, diskuterades identitet, integration och rasism. Men också museernas och politikernas ansvar för de bilder och berättelser de sprider.

"It's a permanent revolution", konstaterade Stuart Hall (1932-2014) i konstnären John Akomfrahs film, som inledde detta första samtal i en serie, arrangerad av Moderna museet Malmö och Altitude Meetings. Som drivande inom postkoloniala studier och Storbritanniens intellektuella vänster arbetade Hall mot ett samhälle där hudfärg, kön, klass, religion eller etnicitet fixerar individer i rollen som något främmande, "den andre". Identiteten formas och omformas i samtal med omgivningen. Själv såg han sig som en hybrid, uppväxt på Jamaica med afrikanskt, skotskt och portugisiskt påbrå.

Med presidentvalet i USA avgjort, är hans ord mer aktuella än någonsin.

Författaren Parvin Ardalan varnade för en ny form av kolonialism, baserad på vilka som är innanför och utanför. Men vad innebär detta "innanför", frågade konstnären Runo Lagomarsino och undrade hur vi når fram till en plats som inte definieras av inkludering eller exkludering. Kanske måste vi, med forskaren Temi Odumosus klarsynta ord, först inse det mest väsentliga: att "den andre" är jag.

Carolina Söderholm

Analys

Totalt 201 ord. 32 med latinsk ordform (varav 4 sammansatta) = 16 %. 99 huvudord = 32% med latinsk ordform.

Tabell K5. Nytillkomna ord med latinsk ordform

Ord i artikel	Närmaste latinska ordform	Latinskt ursprungsord	Kommentar
Integration	Integratio = Integration	integrare = återställa /fullständiga/komplettera	Via eng och fr
Permanent	Permanere = förbliva		
Revolution	Revolutio = omvälvning		
Konstatera	Constat = det är ett faktum		Via fr constater
Altitude	Altitudo = höjd		
Postkolonial	Post = efter Colonia = hemman/nybygge/koloni		
Studier	Studium = utbildnings-anstalt	Studium = strävan/iver	
Storbritannien	Britannia=romerska provinsen		Omfattande nuv. England och Wales

Intellektuell	Intellectualis = intelektuell	Intelligere = varsebli/förstå	Via fr intellectuel: Ej kroppsarbetande
Klass	Classis = avdelning/klass		
Hybrid	Hybrida = bastard		Via fr hybride
Afrikansk	Africanus = afrikansk	Africa = romersk provins	Omfattande delar av nordafrika
President	Praesidens = förestår någon organisation	pres part av Praesidare = sitta framför	Via fr president
USA. United States of America	Unio = förening Status = ställning		Det politiska begreppet (svenska staten etc) är samma ord som i betydelsen ställning (t.ex. statare)
Definiera	Definire = avgränsa		
Inkludering	Includere = innesluta		
Exkludering	Excludere = utesluta		

Sammanfattning kulturartiklar
I genomsnitt är andelen ord i kulturartiklarna med latinskt ursprung 12 % av totalantalet ord och 25 % av huvudorden, med liten variation mellan kulturartiklarna, dock med viss avvikelse för den sista. Homogenitetstest: $p = 0.130$.
Det totala ordförrådet, dvs mängden olika ord med latinsk ordform i förhållande till totalantalet ord respektive antalet huvudord, är 8 % respektive 16 %.

Sportartiklar

S1.
Lugi visade mod och överraskade i premiären. 2016-09-14
YSTAD
Lugi vann mot Ystads IF med 22-20 i en underlig premiär där spel med sju utespelare fick en avgörande betydelse för Lugi inte minst i första halvlek.
– Det är nytt, vi har inte kört det så mycket i skarpt läge men vi hade några spelare som visade mod, sa Lugitränaren Tomas Axnér.
Inte minst berömde han Niklas Mörk som satte viktiga 21-19 och 22-20.
– Jag var så illa tvungen. Vi jobbade på hela vägen och det var två fina poäng, tyckte Niklas Mörk.

Ystad hade ledningar i inledningen men snabbt tog hemmatrycket i spelet stopp. Axnérs matchning med sju utespelare konfunderade YIF som inte kunde utnyttja möjligheterna som dök upp vid Lugimissar.
– Vi var tafatta, erkände hemmastjärnan Kim Andersson.
Han gjorde inte mycket rätt i avslutningarna i första halvlek men genom fem mål i andra halvlek höll han Ystad kvar i matchen in i det sista.
– Det var väldigt svårspelat. Riktigt varmt i hallen, svårt att hantera bollen. Allt blev bara annorlunda. Men vi spelade inte bra, sa Kim Andersson.
Ystadtränaren Sebastian Seifert tog till storsläggan.
– Det var som om vi köpt biljett till High Chaparall.
Skyttefestligt långa stunder, men inte så mycket som gick på mål. Och när skotten satt innanför målramen stod där två riktigt duktiga målvakter i Anders Persson i Ystad och Lugis Josip Cavar som fick till en egen match i matchen. Den slutade oavgjord.
Anders Persson var strålande i första halvlek, ändå ledde Lugi med 10-7 i halvtid.
– Spelet blev statiskt. Jag vet inte riktigt varför, sa Kim Andersson.
Man kunde inte lura ut någon riktigt bra taktik när Lugi matchade sju utespelare. Anders Hallberg och Andreas Arrman fick fart på spelet, och Otto Lagerquist och ettrige junioren Niklas Carlsson jobbade hårt på linjen. Niklas Carlsson fick göra mål i sin debutmatch.
– Riktigt coolt. En bra match. Tomas var riktigt modig som vågade lite nytt, sa Niklas Carlsson.
Målvakts- och försvarsspelet grundlade segern.
– Jag tror där var en period i första halvlek då vi släpper två spelmål på tjugo minuter. I det läget borde vi avgjort, sa Tomas Axnér.
Nu gjorde man inte det, och Kim Andersson kunde straffa Lugis sjumannaspel genom att kvittera till 17-17 med åtta minuter kvar.
Vid ställningen 19-21 och två minuter kvar har Lugi bollen och Axnér provade på nytt med sjumannanfall.
Det blev baklängesmål och kunde så när kostat segern.
– Va fan, man kan inte börja fega utan vi måste löpa linan ut, menade Lugitränaren.
Nu är det mästarna Kristianstad hemma i Arenan i Lund i nästa vecka.
– Det här var en go vinst. Vi var inställda på att det skulle bli jämnt, vi försökte hålla oss kyliga, och vi klarade det, sa Otto Lagerquist bäste Lugimålgörare med fem mål.
Också Niklas Mörk ser fram emot Kristianstadsmötet.
– Det är inte så många som trott på oss i år. Skönt att vi kunde visa att vi duger, tyckte han.
Richard Åkesson

Analys
Totalt 488 ord. 13 med latinsk ordform = 3 %. 223 huvudord ger 6 % med latinsk ordform.

Tabell S1. Ord med latinsk ordform

Ord i artikel	Närmaste latinska ordform	Latinskt ursprungsord	Kommentar
Premiär	Primus = först		Via fr première
Poäng	Punctum = punkt /stick		Via fr point

Konfunderad	Confundere = sammanblanda/förvirra		
Köpa	Caupo = krögare		Anses komma av att germanerna köpte vin
Biljett	Bulla = bubbla/kapsel runt hals		Via fr billet. Ombildn av fornfr bullette: certifikat
Linje	Linea = linje		Via ty.
Minut	Minutus = minskad		Gradvis förminskning av cirkelns omkrets (liksom timmens längd)
Kvittera	Quitare = göra lugn/befria (från skuld)		ty quiteren
Kosta	Constare = bestå/kosta		Via ty costare
Arena	Arena = sand/skådebana		

S2.
Fotboll - FC Rosengård 2016-10-07
Bakslaget: Martens borta i flera veckor.
FC Rosengårds Lieke Martens missar inte bara seriefinalen mot Linköping på söndag - hon är borta flera veckor.
– Hon har ett uttänjt ledband i knät, säger sportchefen Therese Sjögran.
Med 20 minuter kvar av Champions League-mötet med Breidablik krockade hon med en hemmaförsvarare och bars ut på bår.
Sent på onsdagskvällen kom laget äntligen tillbaka till Malmö och man kunde göra en snabb undersökning av nederländskan.
– Ledbandet är inte av, det var läkaren nästan säker på. Men vi gör en magnetundersökning på fredagen för säkerhets skull. Stannar det vid den här skadan, så är hon - beroende på hur svår den är - borta två till fyra veckor, säger Therese Sjögran.
Lieke Martens har spelat samtliga matcher i år för ett Rosengård där skadorna annars avlöst varandra.
– Klart det är ett avbräck för oss, säger Therese Sjögran. Hon är en viktig spelare, men vi får också tänka på henne - det kunde ha varit mycket värre.
När Lieke Martens fick gå ut kom finska Iina Salmi in. Det är möjligt att hon får spela på vänsterytterpositionen även mot Linköping.
– Vi har ett så bra lag ändå, att vi ska kunna klara av det. Vi står inte och faller med en spelare, säger Therese Sjögran.
Skadelistan har varit omfattande under hela året och det är något som FC Rosengård får fundera över.
– Vissa skador - som den här - är absolut inget vi kan påverka. Men vi har tränat hårdare det här året och kört mer fysisk träning. Det är något jag redan börjat se över inför nästa säsong, vi får

kanske göra vissa justeringar, konstaterar Therese Sjögran.

Max Wiman

Analys

Totalt 278 ord varav 10 med latinsk ordform (varav 2 sammansatta) = 3.5 %. Av 116 huvudord är 9 % av latinsk ordform.

Tabell S2. Nytillkomna ord med latinsk ordform

Ord i artikel	Närmaste latinska ordform	Latinskt ursprungsord	Kommentar
Serie	Series = rad/följd		
Final	Finalis = final	Finis = slut	
Chef	Caput = huvud		Via fr chef
Säkerhet	Securitas = säkerhet	Securus = säker Se curus = utan bekymmer	Lågty seker
Klart	Clarus = klar		
Position	Positio = position		
Absolut	Absolutus (perf part)	av Ab solvere = lösgöra/fullgöra	
Säsong	Satio = (tid för) sådd		Via fr saison
Justering	Iustus = laglig/riktig	Ius = lag/rätt	Via ty just och fr juste
Konstatera	Constat = det är ett faktum		Via fr constater

S3.

Reserverna visade vägen till ny LUGI seger. 2016-1018.

Lugi är fortsatt obesegrade i handbollsligan. Kantreserverna klev fram när Lugi visade upp sin bredd.

HANDBOLL

Handbollsligan

Lugi 36 (21)

Aranäs 21 (13)

Trots att tränaren Tomas Axnér vilade många av lagets nyckelspelare kunde Lugi ta en bekväm seger mot bottenlaget Aranäs och behålla serieledningen.

Efter att laget visat effektivitet under den första kvarten och gått iväg till en ledning med sju mål, 12–5, var matchen i stort sett avgjord.

– Vi gjorde en jäkligt bra första halvlek som bäddade för det här, konstaterade Lugitränaren Tomas Axnér som lät många reserver få kliva fram och ta ansvar.

På kanterna fick Adam Tumba och Niklas Mörk stort förtroende och visade att de kan leverera. Adam Tumba svarade för fem mål från vänsterkanten och Niklas Mörk med fyra från höger.

– Det är alltid skönt att få förtroendet från tränaren och få möjligheten att starta en match. Sedan gäller det att göra det bra när man får chansen också. Det kände jag att jag gjorde idag, sa den 21-årige högernian som debuterade redan för två år sedan men mest fått stå i skuggan.
Inför den här säsongen lämnade både Niklas Gudmundsson och Gustav Sjölin Lugi. Dörren öppnades för Adam Tumba, men samtidigt värvades också Lucas Pellas in från Hammarby.
– Jag tycker vi kompletterar varandra bra. Konkurrensen finns inte bara på vår position utan i hela laget tycker jag att vi har flera starka alternativ. Vi är mer som ett lag än tidigare år, sa Adam Tumba, som satte fem av sju avslut och gjorde tre mål på blixtrande kontringar.
För andra hemmamatchen i rad kom Lundalaget upp i över 30 mål framåt. Det gjorde Lugi trots att lagets främste målskytt och framspelare Simon Jeppsson satt på bänken och vilade under större delen av matchen. Under stor del av matchen hade han där sällskap av Jakob Wickman Modigh som även han spelade sparsamt.
– Möjligheten att spela lite andra spelare framåt och bakåt kan man alltid använda till någonting. Vi försöker bygga ett lag där alla har en uppgift och den uppgiften kan se annorlunda ut varje gång beroende på motståndet, sa Tomas Axnér som också lyfte fram inställningen till matchen.
– I två hemmamatcher har vi hittat rätt balans förberedelsemässigt och mentalt. Jag kunde till och med kosta på mig att inte hålla något brandtal idag utan kunde bara vädja till den allmänna professionaliteten.
Niklas Wihlborg

Analys
Totalt 397 ord. 21 med latinsk ordform (varav 4 sammansatta) = 5 %. 190 huvudord = 11 % med latinsk ordform.

Tabell S3. Nytillkomna ord med latinsk ordform

Ord i artikel	Närmaste latinska ordform	Latinskt ursprungsord	Kommentar
Reserv	Reservare = ha i förvar/gömma		
Liga	Liga = liga (mlat)	Ligare = binda	Via fr ligue
Effektivitet	Effectivus = effektiv		
Kvart	Quartus = fjärde		Fjärdedels timme
Leverera	Liberare = befria/lossa		Via lågty levereren
Chans	Cadentia = fall/lyckosamt utfall	Cadere = utfalla	fr chance
Komplettera	Completus = fylld/fullständig		Via fr compléter
Konkurrens	Concurrentia = Konkurrens	Concurrere = löpa tillsammans/ sammandrabba	fr concurrence
Alternativ	Alternare = omväxla med ngt		Via fr alterner
Kontring	Contra = emot		
Balansera	Bilancia = vågskål	Bilanx = våg (med 2 vågskålar)	fr balance

Mentalt	Mentalis = själslig		
Professionalitet	Professio = erkännande/uppgift/yrke		

S4.
Nu snackar vi guld – MFF-podden fyller 100. 2016-10-26
Den 21 augusti 2014 var det premiär. Efter drygt två år och två månaders djupt MFF-snack fyller Sydsvenskans MFF-podden 100. Och vad passar då bättre än att prata guld...
Henrik Kilefors, Fredrik Lindstrand och Max Wiman drog igång MFF-podden på sensommaren 2014.
Vad det skulle bli visste vi inte då.
Vad det blev vet vi nu.
– MFF-podden har blivit en självklart del av många fotbollsintresserade människors vardag. Överallt stöter jag på folk som lyssnar. Det kan vara i kön på mataffären, ute på krogen eller när jag ska hämta på förskolan. En gång blev jag till och med stoppad på stan i Göteborg av en Blåvittsupporter som ville snacka om podden, säger Fredrik Lindstrand.
Runt 10 000 lyssnar på MFF-podden varje vecka. Intresset för Malmö FF bara ökar och ökar – precis som antalet lyssnare av podden.
Gästerna har genom har varit många – liksom minnena.
– Mitt starkaste poddminne är definitivt när Behrang Safari på ett öppet och känslosamt sätt berättade om flytten hem och varför den är viktig för hans autistiska tvillingpojkar och därmed för hela familjen, förklarar Max Wiman.
Podden med Behrang Safari spelades in och sändes under fotbolls-EM i somras. Det som Safari avslöjade i det samtalet blev stora nyheter. På Sydsvenskans sajt och i papperstidning – och i övriga landet.
Sedan januari har Fredrik Hedenskog har tagit plats i MFF-podden tillsammans med Wiman och Lindstrand. Större MFF-kunskap hittar ni inte någon annanstans.
– Det bästa med MFF-podden är att vi kan ta oss tid att prata om något som är viktigt för många människor – både i och utanför Malmöområdet. Vi har tid att gå på djupet och diskutera sådant som inte alltid hinns med i den dagliga nyhetsproduktionen, samtidigt som vi kan se på MFF med glimten i ögat, säger Fredrik Hedenskog.
De flesta av våra lyssnare sitter såklart i Malmö kommun, men värt att notera är att MFF-podden har nästan lika många lyssnare i Stockholm (3:e plats på topplistan) som i Lund (2:a).
Och var du än är i världen kan du alltid få det senaste runt Malmö FF i podden. För en arbetsresa eller utlandssemester hindrar absolut inte en MFF-supporter att hänga med.
De flesta podd-lyssnarna sitter såklart i Sverige, men 2016 ligger Danmark på en andra plats, följt av USA.
Bara i år har podden lyssnats på i mer än 150 länder, bland annat i Indien, Colombia, Ryssland och Bangladesh. – Vi är svaga i Österupa. Det medger jag och där har vi lite att jobba på, säger Fredrik Hedenskog med ett skratt.
Ulf Jarevik

Analys

Totalt 423 ord. 23 med latinsk ordform (varav 10 sammansatta) = 5 %. 171 huvudord = 13 % med latinsk ordform.

Tabell S4. Nytillkomna ord med latinsk ordform.

Ord i artikel	Närmaste latinska ordform	Latinskt ursprungsord	Kommentar
Augusti (månad)	Augustus (mensis)		Efter kejsaren Augustus.
Intresserad Intressant	Interesse = vara emellan/vara av vikt/angå	Inter = mellan Esse = vara	ty interesse fr interessant
Kö	Cauda = svans		Via fr queue
Supporter	Supportare = framskaffa/tillhandahålla		Via eng
Precis	Praecise = precis	Praecisus = avhuggen/avskuren	Via fr précis (noggrant bestämma)
Definitiv	Definire = avgränsa/fastställa		
Familj	Familia = familj/hushåll		
Sajt	Situs = plats		Via eng site
Januari	Ianuarius = januari	Ianus	Av guden Janus, som blickar både framåt och bakåt
Diskutera	Discutere = skaka isär/undersöka/pröva		Via fr discuter
Produktion	Productum = det frambragta/produkt	Producere = föra fram	
Kommun	Communis = gemensam		Via fr commune
Notera	Notare = utmärka/anmärka		
Semester	Semestris (sex+mensis) = sexmånaders	Jämför ty Semester	Syftar på termin vid universitet
Absolut	Absolutus. perf part av	Absolvere=lösgöra/fullborda	
USA. United States of America	Unio = förening Status = ställning		Det politiska begreppet (svenska staten etc) är samma ord som i betydelsen ställning (t.ex. statare)

S5.

Alsenfelt spikade igen mot Luleå. 2016-11-11

Förra Luleåbesöket: tre mål i baken efter 6.36. Nästa Luleåbesök: Oscar Alsenfelt spikade igen. Malmö Redhawks bröt därmed den negativa trenden och vann med 5–0. En skön nolla för Redhawksmålvakten.

– Det viktigaste för mig är att spela bra och vinna, sa Oscar Alsenfelt.

Mot slutet offrade Alsenfelts lagkamrater sig för att målvakten skulle hålla nollan.

– Verkligen! De hjälpte mig hela vägen in. Andra och tredje perioden är de bästa vi har spelat, i alla fall när jag har stått i mål, sa Oscar Alsenfelt.

Malmö Redhawks kom till Norrbotten med tre raka nederlag i bakhuvudet. Behovet av ett trendbrott var stort.

Redhawks svarade med en strong bortamatch.

– Det är lätt hänt att förlora en sådan här match och tänka att det inte är många som vinner här uppe. Därför var det viktigt att studsa tillbaka.

Redhawks defensiv var tät – med Oscar Alsenfelt som en säker sista utpost.

Framåt fick Redhawks utdelning vid de rätta tidpunkterna i en länge ganska tät och jämn match. Andreas Thuresson dunkade in 1–0 efter 18.50 i den första perioden. Ett powerplaymål.

– Vi fick ett mål att gå på, det var helt enligt matchplanen, sa Oscar Alsenfelt.

Frederik Storm kastade sig och stötte in tvåan med knappt fem minuter kvar av den andra perioden.

På sluttampen fick Fredrik Händemark på något underligt sätt in 3–0. Återigen ett mål i numerärt överläge.

Därefter utnyttjade man Luleås desperata forcering. Erik Forssell gjorde 4–0 i tom bur i numerärt underläge. Lagkaptenens sjätte mål för säsongen och 100:e totalt i SHL.

Andreas Thuresson avslutade målskyttet med ett kanonskott. Spelform? Powerplay, förstås.

Spelmotorn Ilari Filppula hade passningspoäng på Redhawks samtliga powerplaymål.

– När vi jobbar hårt och får utvisningar med oss, då är vi farliga tack vare vårt powerplay, sa Oscar Alsenfelt.

Matchen den 18 oktober vann Luleå med 4–2.

Den 10 november vann Redhawks med utklassningssiffror och befäste sin position i toppen.

– Vår identitet som lag blir djupare när vi vet att vi kan ta oss tillbaka efter ett par förluster, sa *Oscar Alsenfelt.*

Kent Jönsson

Analys

Totalt 344 ord. 23 med latinsk ordform (varav 9 sammansatta) = 7 %. 163 huvudord = 14 % med latinsk ordform.

Tabell S5. Nytilkomna ord med latinsk ordform

Ord i artikel	Närmaste latinska ordform	Latinskt ursprungsord	Kommentar
Negativ	Negativus = förnekande		
Defensiv	Defendere = försvara		Via fr défensive
utpost	Postare = ställa sig på post/vakt	Positum = utställd (vakt)	via ital och fr, ty
Tidpunkt	Punctum = punkt /stick		
Matchplanen (alltså planering inför matchen)	Planus = platt/jämn		Via överförd betydelse: Utveckling av 2 plan i en byggnad: Planlägga/ordna/förbereda
Numerärt	Numerus = antal		Via fr numéraire
Desperat	Desperatus = förtvivlad		
Forcering	Fortis = stark		Via fr forcer: tvinga
Lagkapten	Capitaneus = befälhavare	Caput = huvud	Via fr, ty
Totalt	Totalis = total		
Kanonskott	Canon = kanon	Canna = rör	Via fr canon
Spelform	Forma = form		
Spelmotor	Motorius = rörlig	Movere = sätta i rörelse (perf part Motum)	
Oktober	October = åttonde månaden	Octo = 8	Romarnas nyår var ursprungligen 1 mars
November	November = nionde månaden	Novem = 9	Romarnas nyår var ursprungligen 1 mars
Utklassningssiffror	Classis = klass Ciphra = siffra		
Identitet	Identitas = identitet	Idem = densamme	Via fr. identité

Sammanfattning sportartiklar

I genomsnitt är andelen ord i sportartiklarna med latinsk ordform 5 % av totalantalet ord och 10 % av huvudorden, dock med viss variation mellan sportartiklarna. Homogenitetstest: $p = 0.048$.

Det totala ordförrådet dvs mängden olika ord med latinsk ordform i förhållande till totalantalet ord respektive antalet huvudord är 3 % respektive 8 %.

Jämförelse mellan kategorierna
Sammanfattningsvis är således den genomsnittliga andelen ord med latinskt ursprung beträffande huvudord: Ledarartiklar = 24 %, kulturartiklar = 25 % och sportartiklar = 10 %. För totalantalet ord är motsvarande siffror 13, 12 och 5 %.

En statistisk analys av skillnaden mellan kategorierna ledare, kultur och sport visas i nedanstående tabeller.

Statistiktabell 1. Antal ord med latinskt ursprung relativt huvudord

Contrast	**Probability**		**P-values**	
	p1	p2	chi^2 (1)	Wilcoxon (2)
Kultur vs Ledare	0.247	0.237	0.600	0.602
Ledare vs Sport	0.237	0.104	<0.001	0.009
Kultur vs Sport	0.247	0.104	<0.001	0.009

Statistiktabell 2. Antal ord med latinskt ursprung relativt totalt antal ord

Contrast	**Probability**		**P-values**	
	p1	p2	chi^2 (1)	Wilcoxon (2)
Kultur vs Ledare	0.120	0.126	0.551	0.602
Ledare vs Sport	0.126	0.047	<0.001	0.009
Kultur vs Sport	0.120	0.047	<0.001	0.009

Som framgår av statistiktabell 1 och 2 är skillnaden i andelen ord med latinsk bakgrund statistiskt signifikant mellan sportartiklarna gentemot ledar- och kulturartiklar, oberoende av testmetod, såväl beträffande huvudord som totalantal ord.

Statistiktabell 3 visar att ordförrådet mätt som andelen olika/unika latinska ord skiljer sig signifikant mellan samtliga kategorier avseende huvudord. Andelen olika latinska ord är störst inom kulturartiklarna (16 %), följt av ledarartiklar (12 %) och sportartiklar (8 %).

Statistiktabell 3.

Contrast	Probability p1	p2	P-value chi^2 (1)
Kultur vs Ledare	0.162	0.116	0.004
Ledare vs Sport	0.116	0.076	0.003
Kultur vs Sport	0.162	0.076	<0.001

Diskussion

Urval och metodik: Varför tidningsartiklar?
Det cirkulerar skiftande påståenden om andelen ord i svenskan med latinskt ursprung. I boken *Latinska ord*, Karin Westin Tikkanen 2013 sägs att så mycket som 50 procent av det svenska ordförrådet kommer från latin, antingen direkt eller via språk som tyska, franska eller engelska. Tore Janson åberopar en äldre undersökning där 20% av de 6000 vanligaste svenska orden kom från latin (eller grekiska via latin). Tyvärr kan inte originalreferenserna identifieras, men båda går sannolikt tillbaka på tolkningar av Gellerstams undersökning 1973 där den etymologiska bakgrunden till de 6000 vanligaste orden i svenskan undersökts. Huvudfokus var att bestämma andelen låneord, klassificerat med hjälp av Wesséns ordbok, jämfört med arvord i varje tusendel av ordbasen, alltså från och med de 1000 vanligaste orden och framåt inom respektive tusendel. Emellertid är Gellerstams resultat inte jämförbara eller direkt överförbara till min frågeställning av flera skäl. För det första behandlar Gellerstam inlån från latin och grekiska tillsammans. För det andra redovisas ingen totalandel av direkta inlån från klassiska språk plus via förmedling av andra språk. Slutligen kan man anta att vissa förändringar skett under de 43 år som förflutit sedan 1973. Artikeln innehåller dock en uppgift i en bisats att 935 av de 6000 vanligaste svenska orden är lånord från latinet. Det skulle motsvara 16 %.

Alf Henrikson har komponerat ett antal ”syntetiska texter” som han menar till 100 % utgörs av latinska ord: Appendix, Figur 2. Av detta exempel kan man bli benägen att acceptera påståenden om en mycket hög andel ord av latinskt ursprung i svenskan….

I min egen undersökning har jag alltså utgått från artiklar ur en svensk dagstidning, *Sydsvenskan*. *Sydsvenskan* är en medelstor dagstidning som bl. a. täcker Malmö-Lund regionen med en stor och blandad befolkning. De valda artiklarna motsvarar ledare, kultur- respektive sportartiklar. Tanken är givetvis att se huruvida språket med förmodat skiftande ämnesval och komplexitet skiljer sig beträffande frekvens och kvalitativa aspekter avseende ord med latinskt ursprung. Strävan har varit att försöka variera ämne och författare inom respektive genre.

Som svar på en förfrågan från mig ger Tore Janson följande kommentar:

-----Det är generellt stora problem med att ange frekvens av lånord. Flera av problemen är gemensamma för alla typer av frekvensangivelser för ord. Det är omöjligt att ange en generell, fixerad frekvens för något ord i något språk. Språk är ju system som användarna brukar för sina syften, och vilka ord de behöver varierar med deras behov. Vad som går att ange och mäta är frekvenser i något visst urval av texter och/eller inspelningar. Om man har skäl att tro att urvalet är representativt för en viss typ av språkanvändning (litterärt språk, tidningsspråk, talspråk etc.) kan man våga generalisera till sådan användning.

En speciell typ av texter som kan användas är ordböcker eller ordlistor. Frekvensen av lånord brukar där bli mycket högre än i textundersökningar, åtminstone i de större europeiska språken. Ett känt exempel är engelska. I löpande engelskt tal går de allra flesta ord tillbaka på germanska stammar, men i en ordlista har 90% eller så av uppslagsorden romanskt eller annat icke germanskt ursprung. Det beror förstås på att de mest frekventa orden är inhemska medan de flesta lånord är lågfrekventa. ----

Jag har inte lyckats identifiera någon studie med min specifika frågeställning baserad på textdatabaser. I förordet till *Nusvensk frekvensordbok*, Allén, 1970, beskrivs att databasen är resultatet av en undersökning av vokabulären i svensk morgonpress. Vidare att ett autentiskt textmaterial är bundet till ämne, genre och skrivsituation. Ett genomsnittspråk, där alla enheter har en given sannolikhet att realiseras, finns inte i den språkliga verkligheten.

Således går också textdatabaserna tillbaka på tidningsartiklar, och en undersökning via dem kan förväntas ge jämförbara resultat med min studie. En skillnad är dock urvalet av artiklar: Alléns databas inkluderar många olika dagstidningar och bl.a nyhetsartiklar, men inte sportartiklar. En annan skillnad är att jag särredovisar de olika kategorierna.

Många av de vanligaste orden i ett språk består av ”småord” (som konjunktioner, prepositioner, räkneord, hjälpverb, pronomen): *i, och, men, ett, är, han* osv. Man kan se i Alf Henriksons exempel ovan att han inte räknar in de orden bland de 100 procenten. I själva verket bidrar vanligheten av dessa småord till att svenska klassas som ett germanskt språk. Behov av inlån uppstår med nya begrepp som kräver nya huvudord. Min definition av huvudord framgår av metodbeskrivningen. För att se vad som sorterats bort kan man betrakta nedanstående tabell över de vanligaste svenska orden.

Vanligaste 30 orden i svenska språket enligt www.larare.at

1. i	11. med	21. var
2. och	12. till	22. jag
3. att	13. den	23. sig
4. det	14. har	24. från
5. som	15. de	25. vi

6. en	16. inte	26. så
7. på	17. om	27. kan
8. är	18. ett	28. man
9. av	19. han	29. när
10. för	20. men	30. år

Endast ett av de vanligaste 30 orden, substantivet år, räknas som huvudord enligt min definition. (Det första ordet med latinskt ursprung kommer på plats 73 = kronor.) Det jag kallar småord motsvaras av Gellerstams term formord. Dessa utgör i huvudsak arvord med ursprung i fornsvenskan.

Latinska lån med grekisk bakgrund

Sannolikt har en stor del av inlån från grekiskan förmedlats via latinet, ofta via medeltidslatin. Som nämns i inledningen räknar vissa författare, t.ex. Tore Janson, in en del latinska inlån förmedlade från grekiskan t.ex skola (*schola)*, scen, (*scaena*) men inte demokrati, trots att även det ordet enligt *SAOB* (men inte enligt Wessén *Våra ord* eller *Svensk etymologisk ordbok*) förmedlats från latinet. Man kan finna fler exempel på att ordböckerna går isär när det gäller latinets roll som förmedlare av grekiska ord. Denna svårighet kan naturligtvis undvikas om man som Gellerstam talar om inlån från latin och grekiska som en kategori. Det verkar som om författare som Janson accepterat ord som latinska inlån i svenskan om det grekiska inlånet skedde tidigt, gärna till klassiskt latin. I en första version av min uppsats fanns sådana ord med men uteslöts i konsekvens med att inlån från latin till svenska omfattar både klassiskt latin och medeltidslatin i denna uppsats. Få grekiska inlån via klassiskt latin i artiklarna kom emellertid att uteslutas nämligen: skola, plats/placera, scen/scenario, mimik, cykel och polis. Dessa uteslutningar fick marginell betydelse för andelen latinska ord i artiklarna, någon procentenhet.

Vad styr användningen av latinska låneord?

För det första ser man, föga förvånande, ett samband mellan språkets komplexitet/diversitet och andelen latinska låneord. Framförallt avviker sportartiklarna där språket kan beskrivas som vardagsnära/talspråkslikt. Inte bara <u>andelen</u> latinska låneord utan även deras karaktär uppvisar en särskiljande trend. De består till stor del av välintegrerade ord, som ofta inte uppfattas som främmande: köpa, linje, minut, kosta, serie, kö, familj. Bland välintegrerade ord återfinns en del som representerar tidiga inlån som köpa och kosta. Som en motpol med högst andel latinska låneord tjänar kulturartikeln ”På plats. Jag är den andre”. Här är språket förtätat och står långt från talspråk.

En rimlig hypotes är att <u>ämnesvalet</u> återspeglar mängden latinska låneord och deras karaktär, såsom man kan se i medicinska fackartiklar. Tittar vi på våra tidningsartiklar per kategori ser man inom sporten förvisso en del någorlunda specifika ord: kvittera, arena, final, liga, kontring, supporter; och inom kulturen: recension, litterär, scenversion, regi/regissör, musikal, kostymör. Dessa ”kategori-specifika” ord utgör dock en låg andel av de använda latinska låneorden. Här avviker ledarartiklarna där man genom att screena tabellerna återfinner många ord associerade till politik och samhällsliv.

Ledarartiklarna ger således visst stöd för ämnets betydelse för ett diversifierat språk med en hög andel latinska låneord. Men, är det självklart att en barnteaterpjäs med Klas Klättermus är ett mer komplext ämne än dynamiken i en ishockeymatch på bortaplan?

Jag vill påstå att skillnaden i komplexitet och andelen latinska låneord beträffande recensionen av Klas Klättermus gentemot sportreferaten betingas mer av genren än av ämnet.

Sammanhanget/genrens betydelse illustreras av en amerikansk anekdot återberättad av Frans G. Bengtsson i boken *De långhåriga merovingerna* sid 211:
Ordinarie teaterkritikern vid en Chicagotidning fick en gång pga akut förhinder ersättas av en ung fotbollsreferent utan förkunskaper om teater, litteratur och däri gängse språkbruk. Han blev genuint intresserad av föreställningen (Othello, som var okänd för honom liksom författaren Shakespeare). Detta resulterade i en entusiastisk recension på vardagligt språk och utan gängse vokabulär. Referatet gjorde succé, och fotbollsreferenten blev omgående anställd som ordinarie teaterkritiker…

Sammanfattningsvis kan konstateras att latinet lever kvar i västeuropeiska språk, även i svenskan. Omfattningen styrs inte bara av ämnesval med behov av specifik vokabulär utan även sammanhang/genre. Därför är det nödvändigt att ange utgångsmaterial om man vill generalisera andelen ord med latinsk ordform i svenskan. I min studie utgör andelen huvudord med latinsk ordform cirka 25 procent i ledar- och kulturartiklar och 10 % i sportartiklar. Även kvalitativa skillnader finns med störst ordförråd i kulturartiklar, minst i sportartiklar. De senare tenderar att innehålla fler välintegrerade vardagliga ord.

Appendix

Figur 1. Låneordens vandringsvägar från latin till svenska. Efter Gellerstam, 1973.

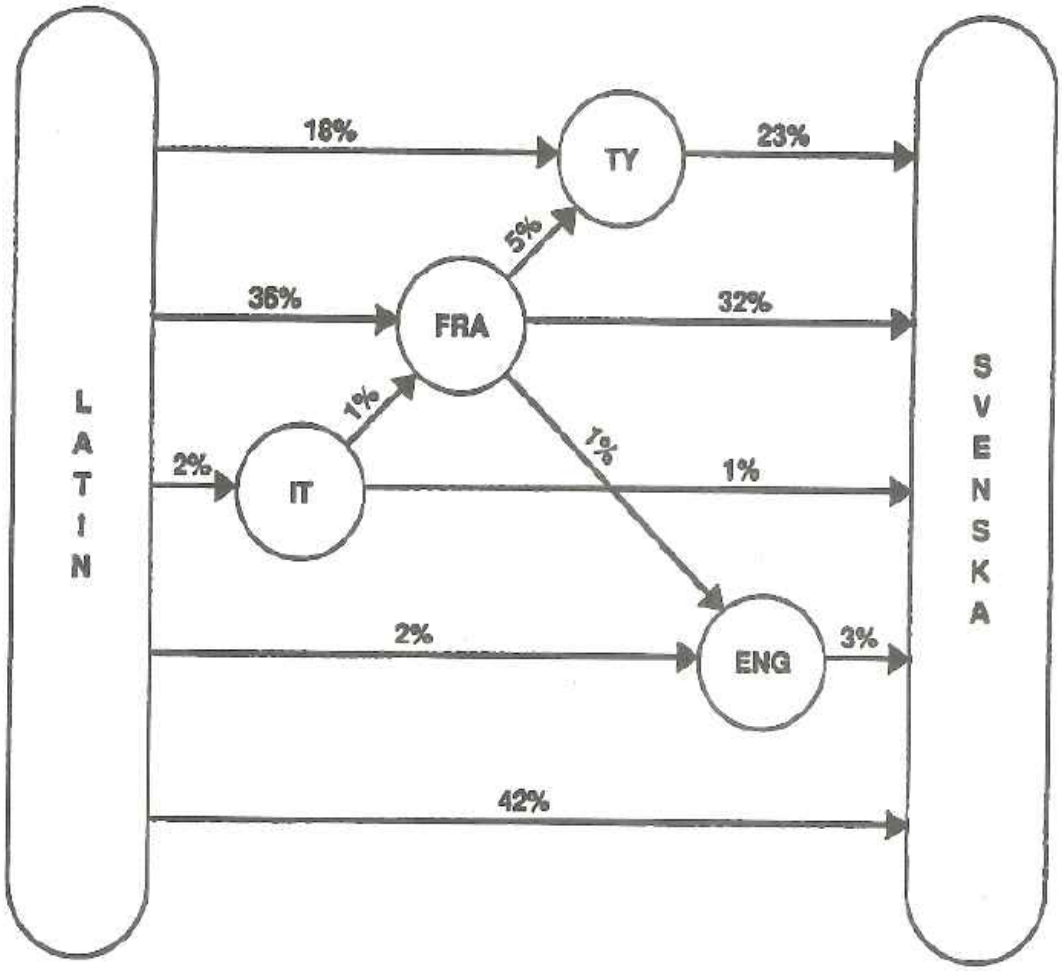

Figur 2. En ”syntetisk text” bestående av 100% latinska ord. Efter Henrikson, 1989.

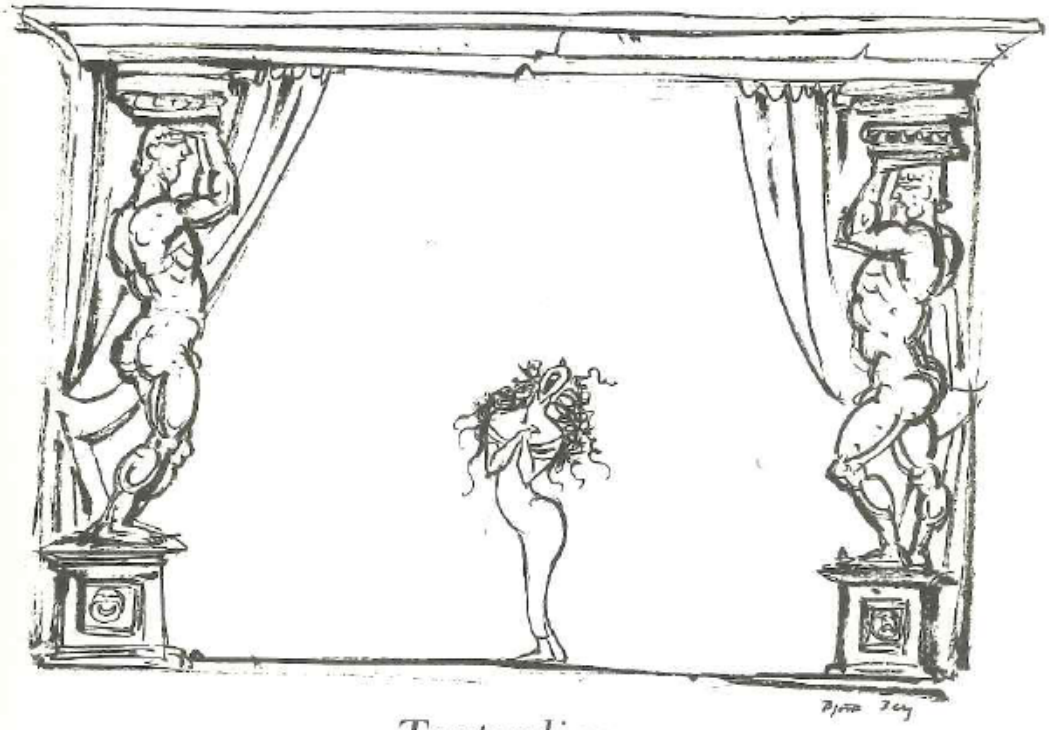

Teaterdivan

Den ambitiösa aktrisen analyserade seriöst sin lyriska roll, repeterade energiskt sina dramatiska repliker, intonerade med sin sensuella alt en kromatisk skala samt en diatonisk dito i både dur och moll, exekverade en passant ett recitativ och en aria och promenerade trankilt till sin premiär. Med extraordinärt artisteri engagerade hon sin publik, vars applåder fick teatersalongen att vibrera. Hon bisserade slutaktens fantastiska final, gjorde en magnifik sorti, rekreerade sig med en modest solosupé och placerade sig direkt i Morfei armar.

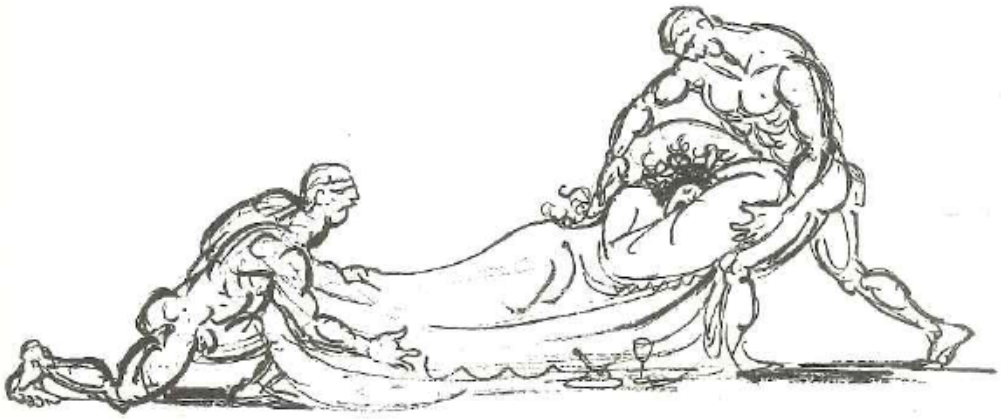

Källmaterial

Artiklar från *Sydsvenskan* september – november 2016 enligt specifikation i texten.

Litteratur

Ahlberg et al. *Norstedts Latinsk-Svenska ordbok*. 2:a upplagan 2004.

Allén, Sture *Nusvensk frekvensordbok*, 1970

Bengtson, Frans G. *De långhåriga merovingerna*, Norstedts 1994.

Gellerstam, Martin. *Etymologiska frekvenser i det centrala ordförrådet*. Folkmålsstudier. Meddelanden från föreningen för nordisk filologi 23; 70-79 1973.

Henrikson, Alf. *Vårt antika modersmål*. Atlantis 1989.

Janson, Tore. *Latin. Kulturen, historien, språket*. Wahlström & Widstrand 2002

Niermeyer JE: *Mediae latinitatis lexicon minus*. Wissenschaftliche Buchgesellschaft 2002

Svenska Akademins ordbok (SAOB). Internetupplagan. Läst December 2016.

Svenska Akademins ordlista (SAOL). Internetupplagan. Läst December 2016

Svensk etymologisk ordbok. Internetupplagan. Läst December 2016

Wessén, Elias. *Våra ord. Kortfattad etymologisk ordbok*. Norstedts 2004.

Westin Tikkanen, Karin. *Latinska ord.* Historiska media 2013.

Förkortningar

Adj = adjektiv
Eng = engelska
Fr = franska
Gen = genitiv
Gerundiv = gerundivum (latinsk böjningsform som säger att något bör göras)
Ital = italienska
Lat = latin
Mlat = medeltidslatin
Perf part = perfekt particip
Pres part = presens particip
Ty = tyska